Татарстан Республикасы “Лениногорск муниципаль районы” муниципальберәмлеге
“Мәгарифидарәсе” муниципаль учреждениесе
Татарстан Республикасы “Лениногорск муниципаль районы” муниципаль берлеге
“Мәктәптән тыш эш Үзәге” муниципаль бюджет балаларга өстәмә белем бирү учреждениесе

Принято
на заседании педсовета ЦВР
Протокол № 1 от 1 сентября 2021г

Утверждаю
Директор ЦВР
Н.А.Багаутдинов
Приказ № 58 -ОД от 1 сентября 2021г.

Сәнгать юнәлешендә өстәмә гомуми белем бирү программасы
«Шатлык»
Укучыларнын яше -10-15 яшь
гамәлгә ашыру вакыты– 1 ел

Автор -төзүче:
Өстәмә белем педагогы
Хисамова Эльвера Наилевна

Шөгер 2021

Аңлатма язуы

Программа түбәндәге документларга нигезләнеп төзелде:

- Конвенция о правах ребенка
- Конституция Российской Федерации (статьи 9,36,42,58,71,72,114)
- Федеральный закон «Об образовании в Российской Федерации»
- Санитарно-эпидемиологические правила и нормативы СанПиН 2.4.2.2821-10
- Концепция развития дополнительного образования детей (от 04.09.2014)
- Стратегия развития воспитания в Российской Федерации на период до 2025 года
- Указ Президента Российской Федерации от 29 мая 2017 года № 240 "Об объявлении в Российской Федерации Десятилетия детства"
- Приказ МО и Н РФ от 09.11.2018г № 196 «Об утверждении порядка организации и осуществления образовательной деятельности по дополнительным общеобразовательным программам»
- Закон Республики Татарстан № 68-ЗРТ от 22 июля 2013 года «Об образовании»
- Постановление КБ РТ от 12 октября2011 №846 «О внесении изменений в отдельные постановления КБ РТ»
- Приказ МО и Н РТ № 1465/14 от 20 марта 2014 года «Об утверждении Модельного стандарта качества муниципальной услуги по организации предоставления дополнительного образования детей в многопрофильных организациях дополнительного образования»
- Устав МБУ ДО «Центр внешкольной работы» МО «ЛМР» РТ
- Положение о разработке дополнительных общеобразовательных программ в МБУ ДО «Центр внешкольной работы» МО «ЛМР» РТ

Татар телен тирәнтен өйрәнү, укучыларда милләтебезгә ихтирам хисләре тәрбияләү максатыннан “Шатлык” түгәрәге бик кирәк..
Түгәрәк эшчәнлеге түбәндәге принципларга таяна:

- укыту-тәрбия процессларының бербөтенлеге;
- укучыларның яшь һәм шәхси үзенчәлекләрен истә тоту;
- укучыларның эзләнүчән, иҗади характерда булуы;
- укучыларның эзләнү-иҗади формаларын катлауландыру;
- тәрбия системасының халыкларның тарихы, әдәбияты, гореф-гадәтләре белән тыгыз бәйләнештә булуы;
- укучыларның иҗади мөмкинлекләрен ачу, үстерү;
- социаль актив шәхес тәрбияләү.

Түгәрәккә 4-9 сыйныф укучылары йөри. Түгәрәк планы, укучыларның яшь үзенчәлекләренә туры китереп төзелде.
Түгәрәк утырышлары укучыларның танып-белү һәм иҗади эшчәнлеген оештыруга корылган.
Планда төрле конкурслар, очрашулар, әдәби кичәләр, язучыларның туган көннәрен билгеләп үтү каралган.
Бәйләнешле сөйләм үстерү, сәнгатьлелек, культуралы сөйләм кебек проблемалы мәсьәләләр дә урын алган.
Түгәрәк утырышлары махсус расписание нигезендә үткәрелә. План проекты белән түгәрәккә йөрүче укучылар таныштырыла. Әдәби әсәрләр, шигырьләр укучыларның теләкләрен һәм кызыксынуларын исәпкә алып сайлана.

Сәнгать юнәлешендәге өстәмә белем бирү программасы.

Программасының актуальлеге: Безнең җәмгыять өчен балалар һәм яшүсмерләр өчен милли кичәләр бик кирәк. Халык авыз иҗаты, фольклор әсәрләре, халкыбызның гореф-гадәтләре, уен-йолаларын өйрәнү Кичәләрдә тамашачы гына түгел,катнашучы булу балага зур шатлык бирә. Үзенең туган ягының сәнгать кешеләре турында мәгълүмат ала. Биремнәрне кабатлау,сәхнәдә чыгыш ясау нәтиҗәсендә балалар "үз-үзенә бикләнгәнлек"не җиңәләр, кыюлык, ышаныч яулыйлар. Аларда бердәмлек, җаваплылык, мәрхәмәтлелек хисләре формалаша.

Программаның яңалыгы:
Тамашачы культурасы нигезләре тәрбияләү;
башкаручы эшчәнлеге күнекмәләре тәрбияләү;

Түгәрәкнең максаты:
- Һәр баланың кызыксыну сәләтен мөмкин кадәр ачу;
- Туган як шәхесләре белән горурлану хисе, үзаң, эзләнү кебек сыйфатлар тәрбияләү;
- Татар халкына, аның мәдәниятына, гореф-гадәтләренә хөрмәт булдыру;
- Сәнгатьле укырга, сөйләргә өйрәнү;
- Дәресләрдә алган материалны ныгыту;

Бурычлар:
туган халкыбызга мәхәббәт һәм ихтирам хисләре тәрбияләү,

сәнгатьле сөйләм күнекмәләрен үстерү,

укучыларда эстетик, әхлак һәм хезмәт тәрбиясен тормышка ашыру;

«Шатлык»түгәрәге 10-15-яшьлек укучылар өчен оештырыла. Дәресләр атнага 4 сәгать хисабыннан. (Барлыгы 112 сәгать)
Үтәлү вакыты – 1 ел.

Планлаштырылган нәтиҗә:
-укучыларның чагыштыра, анализлый, нәтиҗә ясый белү күнекмәләре камилләшү;
-иҗади һәм мөстәкыйль эшләргә өйрәнү;
-көндәлек матбугат белән танышып бару ихтыяҗы туу;
- укучылар алдында чыгыш ясау,үзеңне тота белү күнекмәләре алу;
-татар телендә мәктәп газетасын чыгару,газета-журналлар белән элемтә урнаштыру;
-иҗади бәйгеләрдә катнашу:
-туган телебезнең байлыгын һәм матурлыгын тоя, үзенчәлекләрен аңлый белү.

-туган якның тарихын, әби-бабайларның гореф-гадәтләрен, уен-җырларын өйрәнү;

Күнекмәләрне тикшерү юллары:

- “Тамчы-шоу”, “Бәхетле очрак”, “Кем зирәк?”, “Йөзгә бер”, “Зәлидә” уеннары, КВН, викториналар, “Иң яхшы шигырь сөйләүче” конкурслары үткәрү, проект эшләре ясау.
- Башка аудитория алдында чыгышлар ясау;
- Түгәрәк эшчәнлеге турында стенгазета чыгару;
- Зирәк тиен”конкусында катнашу;

Ел ахырында нәтиҗә ясау формасы:“Минем иҗат” укучылар үзләре иҗат иткән эшне тәкъдим итү.

Тематик бүленеш

№ п/п	Бүлекнең исеме, тема	*Сәгать саны,*			контроль формасы
		теория	*практик*	*барысы*	
1	**Татар халык иҗаты Халкыбызның күңел бизәкләре.**	**8**	**14**	**22**	
	Түгәрәкнең максаты, бурычлары, яңа уку елына эш планы белән танышу	1		1	
	Халык авыз иҗаты, фольклор әсәрләре, халкыбызның гореф-гадәтләре, уен-йолалары турында сөйләшү.	1		1	
	Татар халкының кыз баланы гаилә тормышына тәрбияләүдәге алымнары, чыгынаклары, җиһазлары, зәвык идеалы белән таныштыру	1	1	2	укучылар чыгышы
	Әдәби-музыкаль кичәгә әзерлек. Планлаштыру	1		1	
	Сценарий белән укучыларны таныштыру. Катнашучыларны билгеләү. Рольләргә бүлеп уку		1	1	
	Рольләргә бүлеп кабатлау, дикция өстендә эш		2	2	
	Сәхнәдә үзеңне тоту, хәрәкәтләр өстендә эш.		1	1	
	Сәхнә кирәк-яракларын барлау. Декорация эшләү		1	1	
	Гомумиләштереп кабатлау		1	1	
	Укаучылар алдында чыгыш. (Башлангыч сыйныф укучылары алдында чыгыш ясау)		1	1	укучылар чыгышы
	Төрле халык әкиятләре белән танышу,башка халыкларның тормышын күзаллау;	1		1	
	“Үги кыз” әкиятен сәхнәләштерү. Сценарий белән укучыларны таныштыру.	1		1	укучылар чыгышы
	Катнашучыларны билгеләү. Рольләргә бүлеп уку.		1	1	
	Сәхнә кирәк-яракларын барлау. Декорация эшләү		1	1	
	Гомумиләштереп кабатлау		1	1	
	Укаучылар алдында чыгыш. (Башлангыч сыйныф укучылары алдында чыгыш ясау)		1	1	укучылар

					чыгышы
	Табышмаклар	1		1	Күзәтү
	Мәкальләр	1		1	Күзәтү
	Кем зирәк?” уенын уздыру.		2	2	Җиңүчене билгеләү
2	**Халкыбызның гореф-гадәтләре, йолалары, бәйрәмнәре, динен өйрәнү**	**4**	**1**	**5**	
	Каз өмәсе йоласы	1		1	презентация
	Кыз озату йоласы Кыз озату материаллар туплау, презентация ясау	1		1	презентация
	Аулак өй йоласы белән танышу. Презентация ясау	1		1	презентация
	Нәүрүз нинди бәйрәм? Нәүрүз бәйрәме, карга боткасы турында материаллар туплау.	1		1	презентация
	Сабантуй бәйрәме турында презентация ясау, материаллар туплау. Сценарий язу		1	1	презентация
3	**Халкыбызның җырлары , биюләре, уеннары - сөйләм телен үстерү**	**1**	**10**	**11**	укучылар чыгышы
	Татар халык җырлары репертуары белән танышу	1		1	
	“Су буйлап”, “Эх, алмагачлары”, “Җомга”		1	1	
	Төрле халык биюләре		1	1	
	Рус халык биюе		1	1	
	Башкорт халык биюе		1	1	
	Марий халык биюе		1	1	
	Дуслык биюенә әзерлек		2	2	
	Укучылар алдында чыгыш		1	1	укучылар чыгышы
	Уеннар “Йөзек салыш”, “Чума үрдәк-чума каз”		1	1	
	“Унлы”, “Җебегән”		1	1	
4	**Татар телен тирәнтен өйрәнү , иҗат итү.**	**1**	**9**	**10**	Иҗади эшләр
	Иҗат эше.Нәрсә ул иҗат?	1		1	
	Шагыйрь буласым килә. Шигырьләр иҗат итү		2	2	
	Әкият сөйлим тыңла. Әкият язу		2	2	
	Хикәя язу		1	1	
	Яшь журналист. Мәкалә язарга өйрәнү		2	2	
	Риваятьләр, легендалар, мифлар		2	2	
5	**Татр халык иҗаты, Г.Тукай әсәрләрен уку, сәхнәләштерү, ”Тамчы шоу” уенын**	**4**	**16**	**20**	

	әзерләү.				
	“Өч кыз” уку рольләргә бүлү	1		1	
	Сәхнә кирәк-яракларын барлау. Декорация эшләү		2	2	
	Гомумиләштереп кабатлау		1	1	
	Укаучылар алдында чыгыш. (Башлангыч сыйныф укучыларыалдында, балалар бакчасында чыгыш ясау)		2	2	укучылар чыгышы
	Г.Тукай “Су анасы” уку, рольләргә бүлү	1		1	
	Сәхнә кирәк-яракларын барлау. Декорация эшләү		2	2	
	Гомумиләштереп кабатлау		1	1	
	Укаучылар алдында чыгыш.		1	1	
	Г.Тукай “Шүрәле” уку, рольләргә бүлү	1		1	
	Сәхнә кирәк-яракларын барлау. Декорация эшләү		2	2	
	Гомумиләштереп кабатлау		1	1	
	Укаучылар алдында чыгыш. (Башлангыч сыйныф укучылары алдында, балалар бакчасында чыгыш ясау)		2	2	укучылар чыгышы
	”Тамчы шоу” уены өчен материаллар туплау. Сценарий әзерләү	1		1	
	1-4 сыйныфлар өчен ”Тамчы шоу” уены		1	1	укучылар чыгышы
	5-9 сыйныфлар өчен ”Тамчы шоу” уены		1	1	укучылар чыгышы
6	**Лениногорск, Әлмәт төбәгендә туган язучылар белән, аларның иҗатлары белән таныштыру.**	**11**	**4**	**15**	презетация
	Лениногорск төбәгендә туган язучылар белән, аларның иҗатлары белән танышу	1		1	
	Ш. Бикчурин	1		1	
	Ж.Рәхимов	1		1	
	Г.Рәхим	1		1	
	Т.Шәмсуаров	1		1	
	Р.Габделхакова	1		1	
	Л.Аланлы	1		1	
	Лениногорск төбәгендә туган язучылар иҗаты буенча чыгышка әзерлек		1	1	
	Лениногорск төбәгендә туган язучылар иҗаты буенча чыгыш		1	1	укучылар чыгышы
	Әлмәт төбәгендә туган язучылар белән, аларның иҗатлары белән танышу	1		1	
	Р.Фәхреттдин	1		1	

	К.Булатова	1		1	
	С.Сөләйманова	1		1	
	З.Зарипова	1		1	
	Әлмәт төбәгендә туган язучылар иҗаты буенча альманах		1	1	
7	**Укучылар алдында чыгыш ясарга,үзеңне тота белү күнекмәләре**	**4**	**16**	**20**	укучылар чыгышы
	Т.Миңнуллин "Әлдермештән Әлмәндәр" сәхнәләштерү. Сценарий белән укучыларны таныштыру.	1		1	
	Катнашучыларны билгеләү. Рольләргә бүлеп уку.	1		1	
	Сәхнә кирәк-яракларын барлау. Декорация эшләү		2	2	
	Рольләргә бүлеп кабатлау, дикция өстендә эш		2	2	
	Сәхнәдә үзеңне тоту, хәрәкәтләр өстендә эш.		2	2	
	Гомумиләштереп кабатлау		1	1	
	Укаучылар алдында чыгыш. (Авыл халкы алдында чыгыш ясау)		1	1	укучылар чыгышы
	К.Тинчурин "Зәңгәр шәл" сәхнәләштерү. Сценарий белән укучыларны таныштыру.	1		1	
	Катнашучыларны билгеләү. Рольләргә бүлеп уку.	1		1	
	Сәхнә кирәк-яракларын барлау. Декорация эшләү		2	2	
	Рольләргә бүлеп кабатлау, дикция өстендә эш		2	2	
	Сәхнәдә үзеңне тоту, хәрәкәтләр өстендә эш.		2	2	
8	Гомумиләштереп кабатлау		1	1	
	Укаучылар алдында чыгыш. (Авыл халкы алдында чыгыш ясау)		1	1	укучылар чыгышы
	Айга бер мәктәп тормышы турында газета чыгару		**9**	**9**	газета
	"Мәктәп тормышы"		9	9	
	Барысы			**112**	

Программаның эчтәлеге

№ п/п	*Тема*	*Эчтәлек*	Сәгать саны
1	Татар халык иҗаты Халкыбызның күңел бизәкләре.	Халык авыз иҗаты, фольклор әсәрләре, халкыбызның гореф-гадәтләре, уен-йолалары турында сөйләшү. Татар халкының кыз баланы гаилә тормышына тәрбияләүдәге алымнары, чыгынаклары, җиһазлары, зәвык идеалы белән таныштыру. Әдәби-музыкаль кичәгә әзерлек. Сценарий белән укучыларны таныштыру. Катнашучыларны билгеләү. Рольләргә бүлеп уку, сәхнә кирәк-яракларын барлау. Декорация эшләү Укаучылар алдында чыгыш. (Башлангыч сыйныф укучылары алдында чыгыш ясау)төрле халык әкиятләре аша башка халыкларның тормышын күзаллау; әкиятләрне сәхнәләштерү аша түземлелек, оешканлык, мөстәкыйльлек, үз эшеңә намус белән карарга, җаваплылык хисләре тәрбияләү, хәтерне, игътибарны, фикерләү сәләтен үстерү; сүз байлыгын тулыландыру, күмәк эшләү алымнарын ныгыту,табышмакларны,. мәкальләрне истә калдыру. Кем зирәк?” уенын уздыру.	22
2	Татар халык бәйрәмнәре, йолалары	укучыларда халкыбызның гореф-гадәтләре, йолалары, бәйрәмнәре, динен өйрәнү аркылы туган телгә һәм халкыбызга мәхәббәт һәм ихтирам хисләре тәрбияләү	5
3	Уйнап-көлеп, җырлап-биеп яшик әле ел буе	җырларга, биюләргә, уеннарга салынган тирән уйны күрә белергә һәм укучыларны матурлыкны тоя белергә өйрәтү; сөйләм телен үстерү.	11
4	Ана теле	Татар телен тирәнтен өйрәнү , иҗат итү	10
5	Юбиляр татар шагыйрьләре, язучыларының иҗатлары белән танышу.	Дәрес программасына кермәгән әсәрләрен уку, сәхнәләштерү, ”Тамчы шоу” уенын әзерләү. әдәбиятны аңларга, яратырга өйрәнергә ярдәм итү, эстетик зәвык тәрбияләү;	20
6	Милли төбәк компоненты	Лениногорск, Әлмәт төбәгендә туган язучылар белән, аларның иҗатлары белән таныштыру.	15
7	Халыкара туган тел көнендә катнашу	Татар теленә ихтирам хисләрен үстерү. Укучылар алдында чыгыш ясый белү, үзеңне тота белү. Спектакль сәхнәләштерү.	20
8	Проект эшчәнлеге Мәктәп сулышы	Айга бер мәктәп тормышы турында газета чыгару	9
		Барысы	**112**

Матераль – техник тәэмин ителеш.

Санитар-эпидемиологик кагыйдә һәм таләпләргә (СанПиН 2.4.2 № 2821-10) җавап бирүче кабинет.

мультимедияле җиһазлар.

Педагого өчен тәгъдим ителгән әдәбият.

1. “Фән һәм әдәбият” журналы № 1-7, 1998 ел, № 5-6, 2000 ел;
2. Низамов Р.А. Педагогик уйланулар. Казан, Мәгариф, 1994 ел;
3. Исмәгыйлова С.И. Туган тел – очар канат. Чаллы, КамАЗ, 1994 ел;
4. Күңел ачыйк бергәләп. Казан, Мәгариф, 2005 ел;
5. Татар халык җырлары. Казан, Татарстан китап нәшрияты, 1996 ел.
6. Алиш А. Сказки. Казань, Магариф, 2008.

7 Бала сөйләмендәге кимчелекләрне төзәтү. Мәгариф, 2005.

8. Харисова Ч.М. Теория и практика обучения татарскому произношению в русскоязычных школах. Санк-Петербург, Просвещение, 200..

9. - Алиш А. “Сертотмас үрдәк”

10. - Балалар җырлары.

Веб.сайтлар:

http://kitap.net.ru/tatar.phpтатар электрон китапханәсе